

CANADIAN
CIVIL LIBERTIES
ASSOCIATION

ASSOCIATION
CANADIENNE DES
LIBERTES CIVILES

Irish Council for
Civil Liberties

LIBERTY
PROTECTING CIVIL LIBERTIES
PROMOTING HUMAN RIGHTS

LRC
Legal Resources Centre

Globális fejlemények a lelkiismereti szabadság és egyenlő bánásmód területén

2014. augusztus

Kedves Barátaink!

Örömmel osztjuk meg veletek az International Network of Civil Liberties Organizations (INCLIO) által megjelentetett *Globális fejlemények a lelkiismereti szabadság és egyenlő bánásmód területén* című hírlevél harmadik számát. Ebben a kiadványban az aktuális nemzetközi fejleményekről kívánunk hírt adni, köztük olyan bírósági ügyekről és jogalkotási lépésekről, amelyek a lelkiismereti szabadság vagy az egyenlő bánásmód területét, esetleg mindkettőt érintik.

Alig 24 óra leforgása alatt két mérföldkövet jelentő bírósági döntés is született az Atlanti-óceán két oldalán: a *Hobby Lobby*-ügyben az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága megállapította, hogy az egészségbiztosítások területén a fogamzásgátlás kötelező munkáltatói támogatását előíró szövetségi szabály megengedhetetlen mértékben korlátozza a jogi személyek jogát a támogatás vallási alapú megtagadásához; az *SAS*-ügyben az Emberi Jogok Európai Bírósága pedig helybenhagyta az arc nyilvános helyeken való eltakarásának francia tilalmát egy muzulmán asszony ügyében.

Reményeink szerint a jelenlegi szám segít majd ezeknek az ügyeknek, és más nemzetközi fejleményeknek a fokozottabb megértésében. Ezúttal is jelezzük, hogy e kiadványnak nem egy teljes körű tájékoztatás vagy a konkluzivitás a célja. Inkább arra törekszünk, hogy az e területen jelentkező nemzetközi jogi fejleményeket azonosítsuk, illetve bemutassuk.

Itt szeretnénk felhívni a figyelmet a Brooklyn Law School *Journal of Law and Policy* című folyóiratának [szimpóziumi számára](#). E számban jelent meg az írott változata nyolc előadásnak, melyek a 2013 októberében a Brooklyn Law School-on megtartott, és az INCLO által is támogatott „Religious Freedom and Equal Treatment: An International Look” című konferencián hangzottak el.

Ha úgy gondolja, hogy másnak is hasznos lehet ez a hírlevél, vagy esetleg nem szeretné a következő számokat megkapni, kérjük, vegye fel a kapcsolatot Jokán Andreával a jokan.andrea@tasz.hu mail-címen.

Kérjük, hogy amennyiben olyan fejleményekről van tudomása, amelyeket Ön szerint e hírlevélnek tartalmaznia kellene, azt tudassa velünk.

Üdvözlettel,

Louise Melling

Jogi igazgató-helyettes, *ACLU*
Igazgató, Szabadságjogi Központ, *ACLU*

Isabella Sankey

Programigazgató, *Liberty*

Az INCLO-ról: az *International Network of Civil Liberties Organizations* olyan jogvédő szervezetek hálózata, amelyek többek között a lelkiismereti szabadság és az egyenlő bánásmód területén végzik tevékenységüket. Az INCLO tagjai a következők: *American Civil Liberties Union*, *Association for Civil Rights in Israel*, *Canadian Civil Liberties Association*, *Centro de Estudios Legales y Sociales* (Argentína), *Egyptian Initiative for Personal Rights*, Társaság a Szabadságjogokért, *Irish Council for Civil Liberties*, *Kenyan Human Rights Commission*, *Legal Resources Centre* (Dél-Afrika), *Liberty* (Egyesült Királyság).

Abortuszhoz való hozzáférés

Olaszország: A Szociális Jogok Európai Bizottsága [arra a következtetésre jutott](#), hogy az olasz kormány megsértette a Szociális Jogok Európai Chartájának az egészséghez való jogra vonatkozó rendelkezését, mivel elmulasztotta biztosítani, hogy az ország egészségügyi intézményei „kompenzálják az ellátásban mutatkozó hiányosságokat”. E hiányosságok arra vezethetők vissza, hogy egyes orvosok nem hajlandóak végrehajtani az abortuszt (amelynek megtagadását Olaszországban törvény védi). A bizottság megállapította, hogy a nők „jelentős nehézségekkel” szembesülhetnek, ha élni kívánnak törvényileg biztosított jogukkal az abortuszhoz, mert a kormány nem biztosította olyan intézkedések bevezetését az egészségügyi intézményekben, amelyek a megtagadások ellenére is biztosítják a nők abortuszhoz való hozzáférését. [International Planned Parenthood Federation – European Network v. Italy](#), No. 87/2012.

Lengyelország: Varsó polgármestere [megszüntette](#) egy kórházban dolgozó orvos munkaviszonyát, aki előzőleg megtagadta egy abortusz elvégzését. A lengyel törvények lehetővé teszik az orvosok számára, hogy lelkiismereti alapon megtagadják az abortusz végrehajtását, ugyanakkor megkövetelik, hogy az illető orvos olyan kollégához irányítsa át a páciens, aki hajlandó biztosítani az ellátást. Ebben az esetben az orvos azonban egy olyan szülőotthonba utalta a páciens, amely fájdalomcsillapítást biztosít a gyermek számára annak megszületése után. A polgármester által indított hivatalos vizsgálat azt is megállapította, hogy az orvos nem tájékoztatta a beteget arról, hogy a terhesség 24. hetét követően Lengyelországban tilos az abortusz elvégzése, illetve olyan vizsgálatokat írt elő, amelyek miatt a páciens lekészte ezt a határidőt. Az orvos ezt megelőzően nyilatkozatot [írt alá](#) vallásos meggyőződéséről, amelyben kijelentette, hogy nem hajlandó abortuszt végezni.

Ez az eset az Emberi Jogok Európai Bírósága [közelmúltbeli határozatainak](#) fényében vizsgálendő, amelyek szerint a lengyel kormánynak többet kell tennie annak a rendelkezésnek az érvényesítése érdekében, amely előírja az orvosi ellátást – beleértve az abortuszt – megtagadó orvosok számára, hogy olyan kollégákhoz irányítsák át a pácienseket, akik hajlandóak az adott szolgáltatást elvégezni. Korábbi hírleveleinkben egyébként már hírt adtunk ezekről az ügyekről.

Dél-Afrika: Egy abortusszal kapcsolatos dél-afrikai [tanulmány](#) arra a következtetésre jutott, hogy bár az abortusz jogilag biztosított az országban, a nők abortuszhoz való hozzáférését akadályozza az, hogy az egészségügyi intézmények nem kísérik figyelemmel, illetve nem orvosolják a szolgáltatás elvégzését lelkiismereti kifogások miatt megtagadók által okozott hiányosságokat.

Svédország: A svéd egyenlőségi ombudsman [megállapította](#), hogy nem volt kitéve vallási alapú megkülönböztetésnek az a szülésznő, akinek egy kórház visszavonta az állásajánlatát, miután az illető kijelentette, hogy nem hajlandó abortuszokban részt venni. Az ombudsman

megállapította, hogy a kórház lépése sértette ugyan a szülésznő lelkiismereti szabadsághoz való jogát, ám a páciensek egészséghez való joga mégis többet nyom a latban. A szülésznő bíróság elé [vitte](#) az ügyet. *Grimmark kontra Jonkoping County Council* (írásba foglalt ítélet).

Ezt az esetet a Katolikus Családi Egyesületek Európai Szövetsége által a svéd kormány ellenében a Szociális Jogok Európai Bizottságához benyújtott [panasz](#) fényében kell vizsgálni, amely kifogásolta a vallási alapon történő abortusz-magtagadók jogi védelmének hiányát. Az előző hírlevélben már beszámoltunk erről az ügyről.

[Fogamzásgátláshoz való hozzáférés](#)

Kanada: Az ontarioi Emberi Jogi Bizottság [véleményt nyilvánított](#) az ontarioi Belgyógyászok és Sebészek Testülete irányelveinek időszaki [felülvizsgálata](#) során, és javasolta az orvosi szolgáltatások nyújtásának lelkiismereti alapon történő megtagadására vonatkozó irányelvek tisztázását. A testület jelenleg érvényben lévő iránymutatásai előírják a szolgáltatásokat megtagadó orvosok számára, hogy jelezzék a páciensnek egy másik orvos felkeresésének lehetőségét, ugyanakkor nem kötelezi őket arra, hogy egy bizonyos szakemberhez irányítsák át az illetőt. A Bizottság javaslata szerint az irányelveknek egyértelműen elő kellene írniuk, hogy a szolgáltatást megtagadó orvosoknak más szakemberhez kell átírányítaniuk a páciens, ugyanakkor erről értesíteniük kell az adott intézmény vezetését is, így kerülve el, hogy a pácienseket bármilyen diszkrimináció vagy káros hatás érje. Az irányelvek akkor keltették fel a közvélemény figyelmét, amikor 2014 februárjában egy születésszabályozást igénylő páciens egy járóbeteg rendelésen csupán egy írásos üzenetet [kapott kézhez](#), miszerint az ügyeletes orvos etikai és vallási meggyőződése miatt nem ír fel fogamzásgátlót, illetve nem irányít át páciens más, erre hajlandó szakemberhez. Az esetről hírlevelünk előző számában már beszámoltunk.

Egyesült Államok: Egy erősen vitatott és nagy figyelemmel kísért ügyben az Egyesült Államok Legfelsőbb Bírósága [ügy ítélezett](#), hogy a fogamzásgátlás biztosítását kötelezően előíró szövetségi szabályozás megengedhetetlen mértékben korlátozza a zártkörűen működő társaságok jogát annak lelkiismereti alapon történő megtagadásához. Ennek értelmében a profitorientált zártkörű vállalkozások, amelyekben tehát a tulajdonosok száma korlátozott – jelen esetben például egy műtárgyakkal és kézműves termékekkel kereskedő üzletlanc, illetve egy faipari vállalat – mentesülnek a szövetségi szabályozás betartása alól. A döntés példátlan abból a szempontból, hogy egy bíróság először mondta ki: a cégtulajdonosok lelkiismereti meggyőződésük alapján megtagadhatnak munkavállalóiktól egy olyan juttatást, amely egyébként törvényileg biztosított számukra. Az ítélet nem az amerikai alkotmányra épít, hanem egy szövetségi szabályozásra. *Burwell v. Hobby Lobby*, 573 U.S. ____ (2014). Az INCLO-tag ACLU *amicus curiae*-t nyújtott be az ügyben, illetve állásfoglalást [adott ki](#) a döntéssel kapcsolatban.

Függetlenül ettől az ügytől, egy floridai ápolónő [beperelt](#) egy egészségügyi intézményt, azt állítva, hogy a kizárta őt egy állás lehetséges betöltőinek köréből, miután ő kijelentette, hogy megtagadja a születésszabályozás bizonyos formáinak nyújtását, mivel azok szerinte abortuszhoz vezetnek. Az ápolónő szerint az intézmény döntése ellentétes azokkal a szövetségi és állami törvényekkel, amelyek védik az egészségügyi dolgozóknak az abortuszban való részvétel megtagadásához való jogát.

Nemek közti szegregáció

Izrael: Egy vallási pluralizmus iránt elkötelezett izraeli szervezet [petíciót nyújtott be](#) a Legfelsőbb Bírósághoz annak érdekében, hogy az semmisítse meg az oktatási minisztérium új irányelveit, amelyek engedélyezik a nemek közti szegregációt az államilag finanszírozott egyházi iskolákban. Az oktatási minisztérium azzal védekezett, hogy az irányelvre szükség van, amennyiben „meg kívánjuk akadályozni a gyermekek”, különösen az ortodox zsidó diákok elmaradását, illetve magánkézben lévő egyházi iskolákba való áramlását. Az irányelvet ellenző szervezet szerint a lépés diszkriminatív, és elvonja az anyagi forrásokat a koedukált iskoláktól.

Egyesült Királyság: Az Esélyegyenlőségi és Emberi Jogi Bizottság – egy független hivatalos testület, amely a diszkriminációellenes törvény betartását felügyeli Angliában, Skóciában és Walesben – jogi iránymutatást [adott ki](#) az egyetemek és diákszervezetek által szervezett rendezvényeken tapasztalható nemek közti szegregációval kapcsolatban. Az iránymutatás megerősíti, hogy a nemek közti szegregáció, mint például a férfiak és nők külön ültetése egy rendezvényen, nem megengedett olyan események esetén, amelyek nem kapcsolódnak a vallásgyakorláshoz. Az iránymutatás élénk társadalmi vita eredménye, amely azután bontakozott ki, hogy a brit egyetemeket képviselő testület, a Universities UK (UUK) [közzétette](#) saját útmutatóját, amely szerint az egyetemeknek lehetővé kellene tenniük a nemek közti önkéntes szegregációt az előadások hallgatóinak körében (az ügyről korábbi hírleveleinkben már hírt adtunk).

Lelkiismereti szabadság & LGBT-jogok

Azonos neműek házassága

Olaszország: A Grosseto-i Polgári Bíróság [elrendelte](#), hogy a város ismerje el egy, az Egyesült Államokban egybekelt meleg pár házasságát. A döntés azt követően látott napvilágot, hogy a város egyik anyakönyvvezetője megtagadta a házasság átvezetését a város jegyzőkönyvébe. Ez az első alkalom, hogy egy meleg házasságot elismertek Olaszországban.

Málta: A máltai parlament egyhangúlag [megszavazta](#), hogy az ország ismerje el az azonos neműek házasságát, és tegye lehetővé a meleg pároknak az örökbefogadást. Tette ezt annak ellenére, hogy a római katolikus egyház, amely a hivatalos államvallás Máltán, hevesen ellenezte a döntést.

Szolgáltatók és közszolgáltatások

Egyesült Királyság: Egy keresztény óvónő keresetet [nyújtott be](#) vallási diszkrimináció címén korábbi munkáltatója ellen. Az illetőt azután bocsátották el munkahelyéről, miután zaklatta egy leszbikus kolléganőjét, illetve kijelentette, hogy nem hajlandó a gyerekeknek olyan könyvekből felolvasni, amelyekben azonos nemű szülők a szereplők, mivel az ellentmond vallásos meggyőződésének.

Az Esélyegyenlőségi Bizottság – egy független hivatalos szerv, amely a diszkriminációellenes törvény betartását felügyeli Észak-Írországból – [levélben](#) elmarasztalt egy pékséget hátrányos megkülönböztetés miatt, mivel az lelkiismereti alapon elutasította egy ügyfél rendelését, aki a homofóbia és transzfóbia elleni világnapra szeretett volna tortát készíttetni.

Foglalkoztatás

Olaszország: Az olasz oktatási miniszter megígérte, hogy vizsgálatot indít abban az ügyben, amelyben egy katolikus iskola nem volt hajlandó meghosszabbítani egy meleg tanár munkaszerződését. A tanár azt [állította](#), hogy a szerződését azután nem hosszabbították meg, hogy az iskola igazgatója a szexuális orientációja felől érdeklődött (amelyre a tanár nem volt hajlandó válaszolni). Az igazgató állítja, hogy azért nem újította meg a szerződést, mert előzőleg felmérte a tanár „erkölcsi és morális” profilját. Egy [európai uniós irányelvel](#) összhangban az olasz törvények tiltják a szexuális irányultságon alapuló diszkriminációt a munkahelyen, ugyanakkor lehetővé teszik az ilyen jellegű hátrányos megkülönböztetést olyan esetekben, amikor azt egy „valóságos és meghatározó jellegű” foglalkozási követelmény szükségessé teszi.

Nemi identitás és önkifejezés

Kanada: Miután egy transznemű lány emberi jogira hivatkozva panaszt tett, a vancouveri katolikus iskolák olyan irányelveket [fogadtak el](#), amelyek lehetővé teszik, hogy transznemű diákok kollégiumi szállást igényeljenek. Vancouver Érsekség Független Katolikus Iskoláinak igazgatója szerint az új irányelvek értelmében a diákok azt a mosdót használhatják, amely megfelel nemi identitásuknak, vagy esetleg saját mosdót vehetnek igénybe. Minden valószínűség szerint ez az első eset, hogy katolikus iskolákban ilyen irányelvek láttak napvilágot Észak-Amerikában.

Malajzia: Transzszexuális nők keresetet [nyújtottak be](#) a Putrajaya-i Fellebbviteli Bírósághoz, mivel szerintük alkotmányellenes az a törvény, amely megtiltja a férfiaknak, hogy nyilvános helyeken női öltözetet viseljenek. A felperesek a Negeri Sembilan-i Legfelsőbb Bíróság döntése ellen fellebbeztek, amely azzal az indokkal utasította el beadványukat, hogy mivel a felperesek muzulmánok, az állami szintű sharia jog vonatkozik rájuk, nem pedig a világi törvények. A sharia törvényei Malajziában tiltják a női ruházat viselését a muzulmán férfiak körében.

Vallásszabadság, szabad vallásgyakorlás

Viseletek, öltözködés

Franciaország: Az Emberi Jogok Európai Bírósága 15-2 arányban [helyt adott](#) az arc nyilvános helyeken való eltakarását tiltó francia szabályozásnak. Az ügyet egy muzulmán nő indította, aki a törvény miatt nyilvánosan nem viselheti a teljes arcot eltakaró fátylat (niqab). Mind a 17 bírósági tag kimondta, hogy a tilalom aránytalan a francia kormány azon céljához képest, hogy

biztosítsa a fizikai biztonságot, illetve előmozdítsa a nemek közötti egyenlőséget. A Bíróság továbbá kételkedett abban, hogy a nők megvédése saját vallásgyakorlással kapcsolatos választásaitól valóban legitim célkitűzés-e. Ugyanakkor a bírók közül tizenöten úgy találták, hogy a tilalom „indokoltnak tekinthető, mivel arra törekszik, hogy biztosítsa az együttélés alapvető feltételeit”. A bíróság lényeges momentumnak tartotta, hogy a tilalom nem kifejezetten vallási alapokon nyugszik, hanem mindennemű arceltakarásra vonatkozik. Megállapította továbbá, hogy a tilalom megszegéséért kiszabható büntetés meglehetősen enyhe. Végül pedig a bíróság úgy ítélte meg, hogy a francia kormánynak „széleskörű mérlegelési szabadsága van” abban a tekintetben, hogy „megvédje az egyének közötti interakció alapelvét, ami véleménye szerint nem csak a pluralizmus, hanem a tolerancia és a nyitottság szempontjából is szempontjából alapvető fontosságú.” [SAS v. France](#), No. 31955/11. Az INCLO-tag Liberty [beavatkozott](#) az ügybe, és éles szavakkal [bíráta](#) a döntést. Az ítélelhozatalt követően számos ország, köztük Spanyolország, Ausztria, Norvégia és Dánia politikusai [jelezték](#), hogy saját országaikban is lépéseket kívánnak tenni hasonló tilalom bevezetésére.

Törökország: A török alkotmánybíróság 16-1 arányban [ügy ítélkezett](#), hogy egy ügyvéd nő jogai sérültek azzal, hogy megtiltották számára, hogy fejkendőben jelenjen meg a bíróság előtt. A Bíróság megállapította, hogy az intézkedés korlátozza a török alkotmány által az egyenlőség és a vallásszabadság területén biztosított garanciákat. A fejkendő viseletének tiltása a foglalkoztatás és az oktatás területén, illetve más összefüggésekben is mindennapos a nagy muzulmán lakossággal rendelkező szekuláris Törökországban.

Egyesült Államok: Az USA Legfelsőbb Bírósága [elfogadta](#) egy muzulmán fogoly petícióját, aki azért kért meghallgatást, mert megakadályozták, hogy szakállat viseljen a börtönben, mivel az ellentétes a létesítmény biztonsági és védelmi előírásaival. A petíció benyújtója szerint az intézmény előírásai sértik a szövetségi törvények által biztosított jogait a szabad vallásgyakorláshoz. Az INCLO-tag ACLU *amicus brief*-et [nyújtott be](#) az ügyben, azzal érvelve, hogy az előírások jelentős mértékben korlátozzák az elítélt vallásszabadságát, és inkább aláássák a létesítményen belüli biztonságot, semmint elősegítik azt. *Holt v. Hobbs*, No. 13-6827.

Egyebek

Egyiptom: Az INCLO-tag Egyptian Initiative for Personal Rights (EIPR) a vallási jellegű becsületsértésekkel kapcsolatos bírósági eljárások beszüntetésére [szólított fel](#). A szervezet 2011 és 2013 vége között 48 ilyen ügyet dokumentált, ezek mindegyikét rendőrségi zaklatások és büntetőeljárások kísérték.

Kenya: Nairobiban egy muzulmán vendéglős vallási alapú megkülönböztetés vádjával [beperelte](#) a Kenyai Katolikus Püspöki Konferenciát, miután megtagadták tőle bérleti szerződésének meghosszabbítását. A vendéglős szerint a püspökök azt mondták neki, tovább nem tűrhetik, hogy szomáliai muzulmánok üzemeltessenek egy vendéglőt a saját területükön. (Az étterem egy olyan épületben van, amelynek tulajdonosa és üzemeltetője a püspöki konferencia.) A püspökök [azt állítják](#), hogy bár aláírták a bérleti szerződést, abba nem egyeztek bele, hogy az épületet étteremként használják.

Spanyolország: Az Emberi Jogok Európai Bírósága 9-8 arányban [helybenhagyta](#) a Spanyolországi Római Katolikus Egyház azon döntését, hogy nem hosszabbítja meg egy állami középiskolában tanító hitoktató szerződését, aki a papi pályát elhagyva családot alapított, illetve liberális nézeteket vall olyan kérdésekben, mint a fogamzásgátlás és az abortusz. (Spanyolországban a szülőknek joguk van annak biztosítására, hogy gyerekeik vallásos nevelésben részesüljenek az iskolában. A spanyol kormány ennek megfelelően együttműködési megállapodásokat írt alá a katolikus egyházal, valamint az evangélikus, zsidó, és a muszlim közösségekkel, hogy azok oktatókat biztosítsanak a hittan tanítására az állami iskolákban.) Az EJEB megállapította, hogy a hitoktató „kötelessége volt a katolikus egyház iránti lojalitás”, amely kötelezettséget önként vállalta, amikor munkaszerződését aláírta. Az ellentétes véleményen lévő bírák szerint a katolikus egyházal aláírt szerződés ellenére a spanyol kormány felelősséggel tartozott azért, hogy a tanár jogai ne sérüljenek. Szerintük épp ez utóbbi történt, hiszen „nincs bizonyíték arra, hogy az illető olyan módon oktatta volna a hittant, amely ellentmond az egyház doktrínáinak, illetve hogy az illető helyzetének nyilvánosságra hozása rosszallást váltott volna ki a diákok szülei vagy az iskola részéről.” [Fernandez Martinez v. Spain](#), No. 56030/07.

Amennyiben fel- vagy le akar iratkozni erre a listára/erről a listáról, kérjük, küldjön e-mailt a INCLONewsletter@aclu.org vagy a tasz@tasz.hu címre!